

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА — АБАВЯЗКОВЫ КАМПАНЕНТ ПАДРЫХТОЎКІ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ У СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

Жылінская Т. С.,
выкладчык кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры Беларускага дзяржаўнага
універсітэта культуры і мастацтваў

Інфарматызацыя адукацыі з'яўляецца адной з ключавых умоваў, што вызначаюць наступнае паспяховае развіццё навукі і культуры. У сувязі з гэтым змяняецца асноўная адукацыйная мэта, якая зараз заключаецца не столькі ў авалоданні пэўнай колькасцю ведаў, колькі ў забеспячэнні ўмоў для самавызначэння і самарэалізацыі асобы.

Шырокае распаўсюджванне камп'ютэрных тэхналогій выклікала неабходнасць асэнсавання кожным чалавекам сваёй ролі і месца ў сучасных умовах развіцця інфармацыйнага грамадства і набыцця здольнасцей эфектыўнага выкарыстання інфармацыйных рэсурсаў у прафесійнай дзейнасці.

Такім чынам, будучаму спецыялісту ў сферы культуры неабходныя такія веды і навыкі, якія магчыма эфектыўна выкарыстоўваць для далейшага развіцця культуры з улікам магчымасцей камп'ютэрных тэхналогій. А з іншага боку, гэтыя веды і навыкі павінны дапамагчы самавызначэнню асобы для найбольш поўнай рэалізацыі стваральных рэсурсаў чалавека. Каб падрыхтаваць такога спецыяліста, неабходна ўключыць адным з абавязковых кампанентаў адукацыі фармаванне і развіццё інфармацыйнай культуры [4].

Часцей за ўсё пад інфармацыйнай культурай разумеюць сацыяльна-прагрэсіўную дзейнасць чалавека па фармаванні ведаў, уменняў і навыкаў ствараць і выкарыстоўваць інфармацыю ў мэтах гарманізацыі асобы, пераадолення недахопаў дысфункцыянальнага спажывання інфармацыі, разпазнання інфармацыйных маніпуляцый і ўмення супрацьстаяць ім [1].

Нягледзячы на існаванне розных поглядаў на інфармацыйную культуру спецыяліста, у ёй можна вылучыць два асноўныя аспекты: **агульна-культурны і праграмна-тэхнічны**.

Праграмна-тэхнічны складаецца з уменняў кваліфікавана выкарыстоўваць сучасныя тэхнічныя сродкі, у тым ліку і разнастайны інструментарый: камп'ютэрныя праграмы, інтэрнет-тэхналогіі і г. д. (у залежнасці ад задач, што ўзнікаюць).

Агульна-культурны аспект. Мы вызначаем у ім наступныя часткі.

Інфармацыйна-камунікацыйная:

- уменні вылучаць у сваёй прафесійнай дзейнасці інфармацыйныя працэсы і кіраваць імі (арганізоўваць, структураваць і падаваць інфармацыю);
- валоданне асновамі аналітычнай апрацоўкі інфармацыі;
- валоданне практычнымі спосабамі працы з разнастайнай інфармацыяй;
- веданне маральна-этычных і прававых норм працы з інфармацыяй;
- уменне ацаніць якасць інфармацыі;
- выпрацоўка ўменняў выбіральнасці пры «спажыванні» інфармацыі
- разуменне пераваг і абмежаванняў, звязаных з выкарыстаннем камп'ютэрнай тэхнікі

Інфармацыйна-бібліяграфічная частка складаецца з наступных валоданняў і ўменняў:

- класіфікаваць дакументы, знаходзіць прыкметы кожнага з класаў дакументаў;
- ажыццяўляць інфармацыйны пошук у розных інфармацыйных сістэмах;
- рабіць рацыянальны выбар інфармацыйных рэсурсаў у залежнасці ад тыпу інфармацыйнага запыту;
- валодаць тэхналогіяй інфармацыйнага самаабслугоўвання ў бібліятэках.

Што тычыцца ўзроўняў інфармацыйнай культуры, то традыцыйна іх вызначаюць тры:

Пярвычыныя навыкі (інфармацыйная пісьменнасць). Усе сябры інфармацыйнага грамадства павінны валодаць імі. Фармуюцца ў пачатковай школе.

Развітыя навыкі. Прадугледжваюць валоданне метадалогіяй і метадыкай работы з інфармацыяй. Фармуюцца ў сярэдняй і старэйшай школе.

Прафесійныя навыкі. Вольнае валоданне метадамі адбору, выкарыстання і аналізу інфармацыі. На такім узроўні павінны валодаць ІК студэнты і спецыялісты.

Заўважым, што неглыба ўлічваецца той факт, што станаўленне інфармацыйнай культуры чалавека адбываецца ў яго паўсядзённай дзейнасці пад уплывам засваення бытавых ведаў і ўменняў, інфармацыі сродкаў масавых камунікацый, падчас самаадукацыі, пры зносінах у сям'і, на працы. Такі некіраваны працэс арганізуецца і ўзмацняецца пры мэтанакіраваным развіцці інфармацыйнай культуры асобы сістэмамі навучання і выхавання. Пры гэтым першыя два ўзроўні ІК дасягаюцца праз уніфікаваную сістэму школьнай адукацыі.

У дачыненні трэцяга (прафесійнага) ўзроўню педагогі прыходзяць да высновы аб немагчымасці дасягнуць яго пры выкладанні ІК у адзіным уніфікаваным варыянце. Тым самым паўстае настойлівая неабходнасць прафілявання для розных спецыялізацый з улікам таго, што разнастайныя віды дзейнасці ўцягваюцца ў інфармацыйны працэс розным чынам і ў розным аб'ёме. Асабліва гэта адчуваецца пры рабоце са студэнтамі культуралагічнага профілю.

Такім чынам, пры распрацоўцы навучальнага курса неабходна стварыць нязменную частку для ўсіх спецыялізацый, куды трэба ўключыць сістэму базавых паняццяў агульнакультурнага (інфармацыйна-камунікацыйнага ды інфармацыйна-бібліятэчнага) і прафесійна-тэхнічнага аспектаў. Зменная

частка буде утримлюваць варыянты вивучэння спецыфікі пэўнай галіновай інфармацыйнай культуры (асноўных інфармацыйных цэнтраў і сховішчаў, галіновых інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый, адмысловых інфармацыйна-дапаможных сродкаў: даведачных выданняў, бібліяграфічных крыніц, баз і банкаў дадзеных).

Асноўныя аспекты выкладання курса «Інфармацыйная культура спецыяліста» адлюстраваны на наступнай схеме:

Але ўзровень развіцця інфармацыйнай культуры студэнтаў залежыць не толькі ад якасці ведаў, уменняў і навыкаў працы з інфармацыяй, але і ад псіхалагічнай і прафесійнай гатоўнасці выкладчыка да працы з інфармацыйна-тэхналагічнымі сродкамі.

Працэс фармавання інфармацыйнай культуры будучага спецыяліста прадугледжвае наступныя ўмовы для навучальнай працы выкладчыка вышэйшай навучальнай установы:

- адбор (на кожным этапе падрыхтоўкі) зместу, спалучэння форм і метадаў навучання, накіраваных на рэалізацыю мэтавых устаноў і дасягнення зададзенага ўзроўню інфармацыйна-тэхналагічнай прафесійнай культуры выкладчыка;
- скіраванасць падрыхтоўкі на фармаванне інтэлектуальных інструментальных сродкаў пазнання і арганізацыі інфармацыйных працэсаў з мэтай прыняцця прафесійных рашэнняў;
- адэкватнасць навучальна-інфармацыйнага асяроддзя прафесійнаму па асноўных параметрах (прафесійна значныя сродкі, прафесійна значныя рэсурсы).

Такім чынам, для фармавання інфармацыйнай культуры будучых спецыялістаў павінны выконвацца наступныя ўмовы:

Адпаведнасць зместу навучальных планаў і праграм тэндэнцыям развіцця інфармацыйных тэхналогій у пэўных галінах.

Укараненне новых інфармацыйных тэхналогій у вышэйшую адукацыю.

Фармаванне ў студэнтаў прафесіяналізму ў авалоданні сродкамі інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі і здольнасцей ужывання новых інфармацыйных тэхналогій па профілю іх дзейнасці.

Высокі ўзровень прафесійнай падрыхтоўкі выкладчыкаў-адмыслоўцаў у галіне інфармацыйных і камп'ютэрных тэхналогій.

Наяўнасць сучаснай тэхнічнай (камп'ютэрнай) базы.

Інфармацыйная падрыхтоўка будучых спецыялістаў павінна насіць непарыўны характар. Таму трэба, каб фармаванне інфармацыйнай культуры адбывалася на ўсіх ступенях вышэйшай адукацыі і па ўсіх напрамках курсаў, што вывучаюцца [2].

У адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі да інфармацыйнай культуры спецыяліста на кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры БДУ культуры і мастацтваў распрацаваны курс «Інфармацыйная культура спецыяліста», у якім асабліва ўвага надаецца пытанням непарыўнасці, пераэмнасці, інтэграцыі спецыялізаваных і інфармацыйных дысцыплін, фармаванню прафесійна-

арыентаванага інфармацыйнага асяроддзя і адзінай інфармацыйнай прасторы. Гэты курс падтрымлівае сістэму шматузроўневай непарыўнай інфармацыйна-тэхналагічнай падрыхтоўкі спецыялістаў культуралагічнага профілю. Засваенне гэтага курса дасць магчымасць падрыхтаваць спецыяліста высокага ўзроўню, які будзе свабодна арыентавацца ў сучаснай інфармацыйнай прасторы.

ЛІТАРАТУРА

1. Кузьмініч Т. В. Інфармацыйная культура асобы: Вучэбны дапаможнік. Мн., 2002.
2. Ромашина С. Я. Дидактические основы формирования культуры коммуникативного воздействия педагога: Учебное пособие для студентов педагогических вузов. Барнаул, 2002.
3. Лапина Н. А. Управление информационной культуры персонала: Автореф. дисс. канд. экон. наук. СПб., 2003.
4. Бураўкін А. Г. Інфармацыйныя тэхналогіі ў мастацтве. Мн., 1999.

Zhilinskaya T. S.

THE INFORMATIONAL CULTURE IS AN OBLIGATORY COMPONENT OF TRAINING SPECIALISTS IN THE SPHERE OF CULTURE

The role and contents of information culture in an information society are considered. The basic aspects, methods, means of teaching and conditions of forming information culture of students in the sphere of culture are described.